

2021

GLOBAL SOLIDARITET

EN TIDNING FRÅN OLOF PALMES INTERNATIONELLA CENTER

VÄRLDEN:

Fler aktiva hotas, förföljs
och fängslas

BELARUS:

”Folk accepterar inte tortyren längre”

KÄRNVAPENHOTET

”Givetvis ska vi fortsätta
i Olof Palmes fotspår”

OLOF PALME
INTERNATIONAL
CENTER

Nu skriver vi under!

VI VAR MÅNGA som firade 2017 när den internationella kampanjen för att avskaffa kärnvapen (ICAN) tilldelades Nobels fredspris för sin kamp för ett internationellt förbud. ICAN-chefen, Beatrice Fihn, blev den andra svenskan som tagit emot priset för sitt arbete mot kärnvapen.

Den förra var Alva Myrdal, som tog emot samma pris för samma kamp 1982. Dessförinnan hade Inga Thorsson banat vägen för Sveriges långa nedrustningstradition, när hon tillsammans med S-kvinnor stod upp emot den S-ledda regeringen i frågan om en svensk atombomb.

Kampen mot kärnvapen löper tydligt inom den svenska och socialdemokratiska historien. På senare år har Maj Britt Theorin och Margot Wallström utgjort starka röster i denna ödesfråga.

En av de mest enträgna motståndarna till atombomben var förstås Olof Palme. Genom den så kallade Palmekommissionen etablerades 1982 begreppet Gemensam säkerhet som vägen framåt för ned- och avrustning. Slutsatsen var att "i ett kärnvapenkrig finns inga segrare, bara ömsesidig förintelse". 1985 lyfte Olof Palme i ett tal inför FN behovet av en internationell konvention mot användningen av kärnvapen, som ett steg på vägen mot en total avrustning.

32 år senare firades det i FN när Sverige tillsammans med 122 stater röstade för FN:s kärnvapenförbud (TPNW). Men innan applåderna tystnat tillsatte den S-ledda regeringen en utredning för att utröna huruvida man skulle underteckna detta avtal. Nej, blev svaret.

VÄRLDEN ÄR ÅTERIGEN en alltmer orolig plats, globalt och i vårt närområde. Sannolikheten att någon stat använder kärnvapen i krig har ökat. Omkring 2 000 kärnvapen i världen hålls i högsta beredskap, enligt Sipri. Dagens kärnvapen är också farligare än någonsin.

FOTO: ICAN

Som neutralt land i krig och militärt alliansfria i fredstid har Sverige en viktig roll att spela. Ändå är det nu andra länder än Sverige som kliver fram och visar ledarskap i kampen mot kärnvapnen. Som Nya Zeeland, Irland och Österrike.

VAR I LIGGER DÅ det svenska motståndet till en underskrift? Bland vanligt folk? Nej. Flera Sifo-undersökningar som Palmecentret låtit göra visar att en massiv majoritet är för ett svenskt undertecknande av kärnvapenförbudet.

Inom det socialdemokratiska partiet? Nej. Tidigare kongressbeslut har hjälpt till att visa vägen för tillkomsten av detta förbud. Opinionen för ett förbud är överväldigande.

Bland Natoförespråkare? Ja, det enda som egentligen stoppar oss är i sådana fall en önskan om att gå med i Nato, krypa in under kärnvapenparaplyet och samtidigt bli en militär måltavla.

I regeringen? Ja, någonting hände efter 2017. Vad? Röt USA och Trumps försvarsmi-
nister ifrån? Hade man trots löften om att detta inte skulle påverka Sveriges alliansfrihet

tagit sig an Natos värdlandsavtal lite för hastigt?

Palmecentret har i år samlat en ny global kommission för att nästa år markera att det var 40 år sedan Palmekommissionen lanserade begreppet Gemensam säkerhet. Lika relevant, nu som då.

Låt oss gå till kongress som en enad rörelse med målet om att skärpa skrivningen i denna fråga och som parti sluta upp bakom en svensk underskrift av kärnvapenförbudet. Låt

oss tillsammans lappa ihop revan i Sveriges och svensk socialdemokratis nedrustningstradition. ■

FOTO: YLVA SÄRVELIN

Anna Sundström
Generalsekreterare
Palmecentret

Magdalena Andersson:

Självklart är jag månadsgivare till Palmecentret!

Anmäl dig i dag!
palmecenter.se/manadsgivare

Olof Palmes Internationella Center verkar i Olof Palmes anda för demokrati, mänskliga rättigheter och fred. Vår vision är en värld med fredliga samhällen grundade på demokratis ideal och där alla människor har lika värde och rättigheter.

Utgiven i oktober 2021.

Redaktör: Ania Janerud
Texter och foto: Palmecentret om inte annat anges
Produktion och layout: Global Reporting
Omslag: Cristian Ibarra Santillán

Tryck: V-TAB, 2021

Global Solidaritet ges ut av Olof Palmes Internationella Center med ekonomiskt stöd av Sida. Sida har ej deltagit i produktionen och ansvaret för innehållet är utgivarens.

”Givetvis ska vi fortsätta i Olof Palmes fotspår”

Kanhända behöver han ingen närmare presentation, arbetarpojken som blev diplomat, socialdemokratisk utrikesminister och vice generalsekreterare för FN. Idag deltar Jan Eliasson i Palmecentrets internationella kommission ”Common Security 2022”.

Hur står det egentligen till med vår värld och vilka globala frågor känns viktiga för dig just nu?

Det är ju tyvärr en ganska dyster värld vi lever i. För min egen del så är det främst tre frågor som nu upptar mina tankar.

Konsekvensen av NATO:s tillbakadragande från Afghanistan. Talibanernas maktövertagande innebär ytterligare prövningar för det afghanska folket. Särskilt för kvinnor och flickor som för närvarande inte är välkomna tillbaka till skolan. Det föranleder en diskussion interventioner av det här slaget, där det är för stor betoning på den militära sidan och där samhällsbyggandet kommer i andra hand.

Agenda 2030 med de globala målen för hållbar utveckling är i fara. På grund av pandemin ökar fattigdom och klyftor i världen. Vi får svårt att nå målet om en hållbar utveckling där ingen ställs vid sidan av.

Klimatkrisen och över huvud taget rovdriften på vår natur och den biologiska mångfalden.

Du deltar i den internationella kommissionen inom ”Common Security 2022”. Vad hoppas du ska komma ut av det initiativet?

Som ung diplomat arbetade jag med Olof Palme. Jag följde hans engagemang för fred och nedrustning och kunde med egna ögon se den betydelse som Palmekommissionen om gemensam säkerhet hade. Därför är jag glad att begreppet har plockats upp igen.

Vi ser en försämrad relation mellan stormakterna. Genom att lyfta fram gemensam säkerhet sänder vi ett starkt budskap om att i stället för konfrontation och misstro så behöver vi bygga broar för att gemensamt lösa de globala utmaningarna.

Gemensam säkerhet är ett begrepp som kan lösa upp spänningar. Men självfallet behöver slutsatserna från Palmekommissionens rapport från 1982 uppdateras så att de speglar den värld vi lever i idag.

I din roll som ordförande för Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) är du i högsta grad involverad i de globala säkerhetsfrågorna. Hur bör vi i dag se på hotet från kärnvapnen?

Kärnvapen är massförstörelsevapen som aldrig får komma till användning. Vi måste helt enkelt göra kärnvapenkrig till en omöjlighet. Vi ska kritisera den modernisering som nu sker av kärnvapenarsenalerna och att kärnvapen placeras ut i förband som taktiska

FOTO: PRESSBILD

Jan Eliasson.

vapen. När kärnvapnen placeras ute hos de militära förbanden ökar risken att de kommer till användning.

Världens samlade militära kostnader uppgår till nästan två tusen miljarder dollar

per år. Det är pengar vi till stor del kunde ha använt till klimatomställning, för att ge alla tillgång till vacciner, bekämpa fattigdom och hunger.

I den socialdemokratiska rörelsen har det alltid funnits ett engagemang för internationella frågor och internationell solidaritet, även lokalt. Hur ser du på det engagemanget idag?

Vi måste fortsätta vara internationalister. Särskilt nu när det inte går att dra en linje mellan det nationella och det internationella. Klimat, pandemi, migration är exempel på frågor som på samma gång är både nationella och internationella.

Låt oss lyfta de goda internationella lösningarna som Agenda 2030 och Parisavtalet. Det för oss tillbaka till ”Common Security”; att se på de globala hoten och lösningarna som ett gemensamt åtagande.

Vi bär på traditioner från Hjalmar Branting, Olof Palme, Alva Myrdal, Inga Thorsson och många fler. Vi ska givetvis fortsätta i deras fotspår. ■

Björn Lindh

COMMON SECURITY 2022 FOR OUR SHARED FUTURE

Olof Palmes Internationella Center har tagit initiativ till ”Common Security 2022”. En internationell kommission har bildats som nästa år kommer att lägga fram en rapport om hur vi utifrån begreppet gemensam säkerhet kan ta oss an de globala hoten mot planetens överlevnad.

År 1982 presenterade en internationell kommission under ledning av Olof Palme en rapport där begreppet gemensam säkerhet etablerades. Palmekommissionen ägnade sig

främst åt dåtidens akuta hot om ett förödande kärnvapenkrig. Kommissionens slutsats var att i ett kärnvapenkrig finns inga segrare, bara ömsesidig förintelse. Således kan man inte öka sin säkerhet genom fler och kraftigare vapen. Bara i en gemensam dialog med motståndaren.

Förutom Palmecentret står världens fackföreningar inom ITUC och fredsorganisationen International Peace Bureau bakom initiativet.

Läs mer på www.commonsecurity.org

Därför ska vi skriva under kärnvapenförbudet

1. Den svenska FN-delegationen röstade 2017 **för instiftandet** av TPNW (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons).
2. Drygt **50 andra länder** har undertecknat och ratificerat avtalet. Förbudet har nu trätt i kraft.
3. Enligt flera Sifo-mätningar som Palmecentret låtit göra vill **nio av tio svenskar** att vi skriver under kärnvapenförbudet.
4. Enigheten om ett kärnvapenförbud är djupt förankrat i socialdemokratins historia, och att avstå från att skriva under är ett **trendbrott** mot Sveriges politiska och diplomatiska freds- och avrustningshistoria.
5. Ett undertecknande **stör inte** våra strategiskt viktiga försvarssamarbeten, inte ens med Nato. Flera andra länder som har viktiga försvarssamarbeten med Nato har ratificerat förbudet utan att deras relation till Nato påverkats.
6. Ett undertecknande **står inte i konflikt** med ickespridningsavtalet, NPT. Tvärtom framgår det i NPT att arbetet framåt kräver nya initiativ, som ju TPNW är.
7. Det finns ett stort **symbolvärde** i att skriva under. Förbudet fungerar normativt i av- och nedrustningsarbetet. Till slut blir det stigmatiserande att inneha och fortsätta spendera och utöka sina kärnvapenarsenaler.
8. Att skriva under är en stark och viktig signal, som kan **inspirera fler länder** att följa efter. Regeringen kan skriva under trots att majoritet eventuellt saknas i riksdagen för ratificering. Om inte Socialdemokraterna vågar tydliggöra sitt stöd för TPNW, hur ska vi då kunna övertala andra partier att göra det?

Civila samhället under attack

Folkrörelser, fackföreningar och ideella organisationer över hela världen vittnar om hur deras medlemmar och ledare hotas, förföljs och ibland fångas. Friheten är i fara och den demokratiska utvecklingen går åt fel håll i land efter land, och globalt sett är det civilsamhället som fått utstå den värsta försämringen det senaste decenniet. För Palmecentret är den stora utmaningen att ge stöd som inte riskerar att förvärra situationen.

– **I NÄSTAN ALLA VÅRA** verksamhetsländer är våra lokala samarbetsorganisationer utsatta, och många av dem har under lång tid varnat för att de sett den här utvecklingen komma, berättar Anna Sundström, Palmecentrets generalsekreterare.

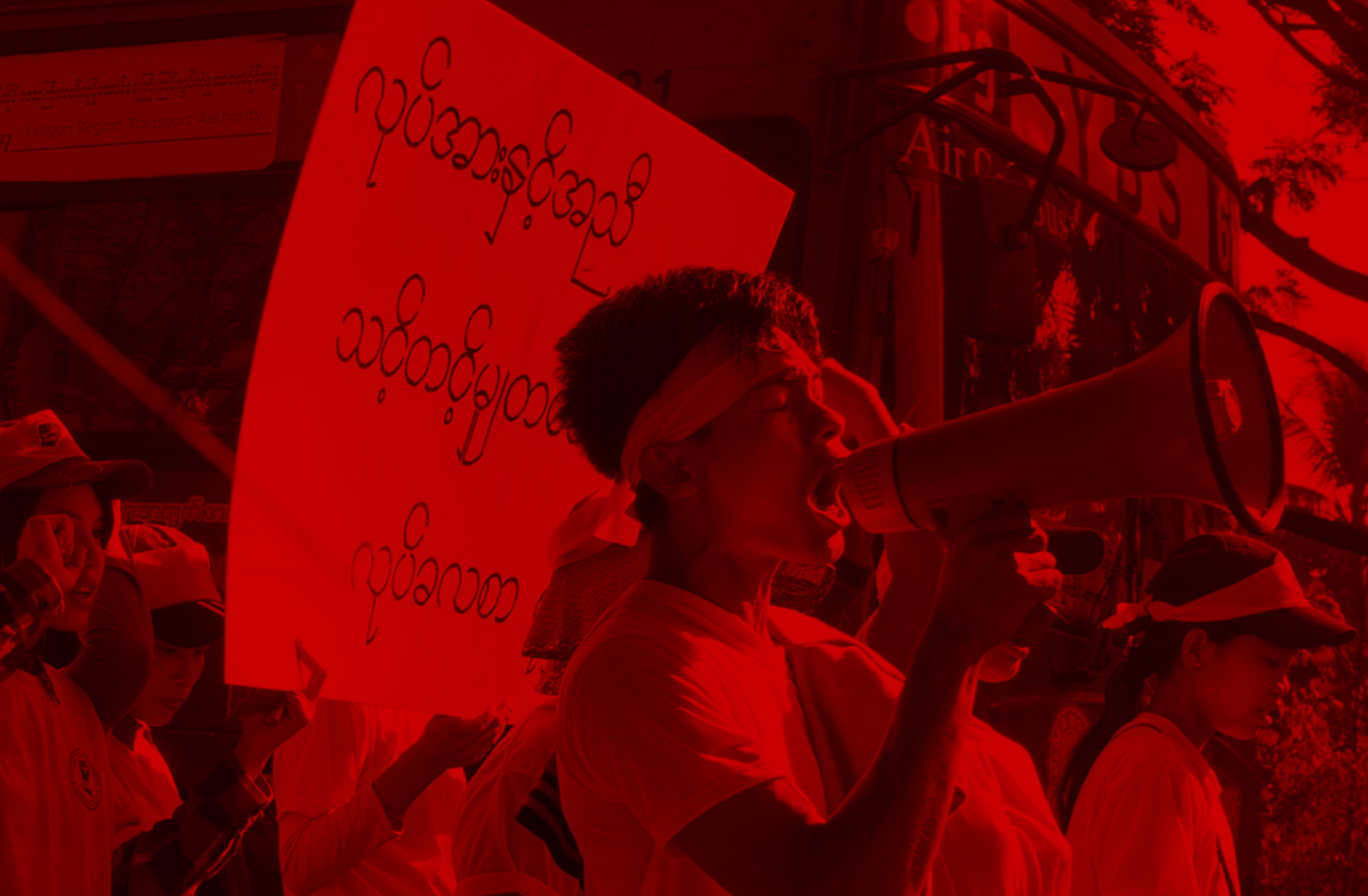
Palmecentret arbetar med runt 170 organisationer i 30 länder, bland annat fackföreningar och organisationer som arbetar för jämställdhet och mänskliga rättigheter. I rapporten "Frihet i fara: Civila samhället under attack" zoomar Palmecentret in på hur det civila samhället förtrycks i sju av organisationens verksamhetsländer. Bilden vi får är mörk.

Flera länder har antagit nya lagar eller ändrat myndigheters praxis i syfte att kontrollera civilsamhället. I vissa länder har man förbjudit folkrörelser att ta emot stöd från omvärlden.

– En populär form av lagstiftning är att helt enkelt klassificera civilsamhällesorganisationer som samarbetar med internationella aktörer, som tex Palmecentret, som "utländska agenter", säger Anna Sundström.

– Vi har också sett hur man infört olika typer av terroristlagstiftning där aktivister kan klassas som terrorister för att de sysslar med "omstörtande verksamhet".

Människors rätt att organisera sig och engagera sig är ett fundament för en levande demokrati. Det civila samhället spelar en central roll för att ge medborgare röst gentemot makthavarna. I det civila samhället möts människor, diskuterar, debatterar och agerar på sätt som bidrar till hela samhällets utveckling. Vad ligger bakom att denna globala trend av attacker mot demokratins viktigaste byggsten fått fotfäste – och det i länder som på pappret inte är diktaturer?

Den som öppet kritiserar militärstyret i Burma riskerar sitt liv. Trots det fortsätter protesterna. FOTO: AXEL KRONHOLM

I PALMECENTRETS RAPPORT Frihet i Fara från 2020 konstateras att det bland annat handlar om hur ökade klassklyftor inom länder genererat ett missnöje som lett till att en inåtblickande radikal nationalism fått gro.

Odemokratiska och auktoritära ledare har utnyttjat det folkliga missnöjet till sin fördel och kunnat ta sig till makten på demokratisk väg genom allmänna val. Sakta men säkert inskränker de sedan det demokratiska utrymmet genom att tysta oppositionella, ta kontroll över skola och kultur, legitimera diskriminering av minoritetsgrupper, stoppa oberoende medier, kontrollera domstolar och skriva om konstitutionen för att säkra sin makt.

Så hur kan en svensk ideell organisation som Palmecentret stödja systerorganisationer och motkrafter i länder där det råder demonstrationsförbud och kanske ingen mötesfrihet – utan att utsätta sina partners för fara?

– Våra partnerorganisationer och deras anställda och ideellt engagerade verkar i länder där verksamhet kan förbjudas och stängas ned med kort varsel. Människor kan snabbt behöva gå under jord och gömma sig och sin familj. Det innebär att vi i vår verksamhet har säkerhetsaspekter som vi måste förhålla oss till hela tiden, berättar Micael Fagerberg, internationell chef på Palmecentret.

Det handlar till exempel om att kommunicera genom krypterade mejl och via externa servrar. En hel del verksamhet i ganska många länder är sekretessbelagd. Situationen kan förändras snabbt i ett land och det ställer

därför höga krav på flexibilitet, vad som är fritt att prata om ena dagen kan sekretessbeläggas nästa dag.

I SVERIGE ARBETAR PALMECENTRET för att skapa opinion kring utvecklingen i de här länderna, och sprida kunskap och förståelse för hur det är att leva under förtryck. Sekretessen blir många gånger ett hinder som gör det omöjligt att i kommunikationen lyfta fram modiga människor och organisationer som gör motstånd i sina länder.

– Vi måste alltid främst säkerställa att vi skyddar våra partners, det går före allt, förklarar Micael Fagerberg.

Det är det enda rimliga, samtidigt som det kan vara tungt att avstå från att berätta, när den som förser oss med information gör det just för att uppmärksamma omvärlden på vad som pågår i hans land.

– Vi behöver ha olika strategier för olika länder. Ibland är transparens det rätta. Att till exempel kommunicera bilder på en utsatt person tillsammans med ledande personligheter från andra länder kan vara ett sätt att visa upp att den här personen har kontakter, hen kan inte arresteras hur som helst. I andra länder vore det förknippat med livsfara att göra så, säger Micael Fagerberg.

I slutändan är det viktigaste att samarbetet finns där. Aldrig är samarbete mellan demokratiska folkrörelser i olika länder så viktigt som när demokratin är under attack. ■

Ania Janerud

Stoppa attacken mot civilsamhället!

I rapporten "Frihet i fara: Civila samhället under attack" konstaterar Palmecentret att utvecklingen för medier och folkrörelser så som fackföreningar och människorättsorganisationer är djupt oroande. Trenden är global och civilsamhällen attackerats på världens alla kontinenter. För att vända utvecklingen och skydda det fria, demokratiska civilsamhället uppmanar vi:

🔑 **Sätt press på de länder** som kväser oppositionen, förbjuder fackföreningar och stänger fria medier! Detta måste FN, EU, demokratiska stater och det internationella civilsamhället alla göra från var sitt håll.

🔑 **Bekämpa fattigdomen!** Vi vet att länder blir sårbara för nationalism och inskränkta rättigheter när klassklyftorna ökar. Det civila samhällets frihet är nära sammankopplat med välfärd och jämlikhet.

🔑 **Samarbeta mera!** När oberoende och demokratiska folkrörelser i världen samarbetar och stödjer varandra stärks motståndet mot den auktoritära utvecklingen.

Läs hela rapporten och mer om demokratiens tillbakagång på palmecenter.se/frihetifara

Friheten i fara för fackligt aktiva

Fackföreningar utgör en viktig del av det civila samhället, och i takt med att auktoritära ledare vinner mark genom att inskränka medborgarnas demokratiska rättigheter, kvävs handlingsutrymmet för världens fackföreningar allt mer. I Hongkong har det gått så långt att HKCTU, motsvarande svenska LO, har fått upplösa sin verksamhet och lägga ner. Drabbade länder är många, här kan du läsa om tre av dem.

BURMA

Den som öppet kritiserar militärstyret i Burma riskerar sitt liv. Sedan statskuppen i februari 2021 har juntan dödat mer än tusen demokratiaktivister, och kanske är ett inbördeskrig inte långt borta. Trots det fortsätter en bred och historiskt enad demokratiörelse att protestera. Rutinerade oppositionsledare med erfarenhet av den tidigare militärregimens diktatur vet hur man bedriver underjordisk organisering, medan de unga aktivisterna som är vana vid det senaste decenniets öppnare samhälle navigerar kampen genom sociala medier och kräver högljutt sina rättigheter. Fackföreningar utsätts för hård repression, inte minst till följd av att arbetare i alla sektorer strejkar i protest mot juntan.

PALMECENTRETS samverkan med fackföreningar, kvinnoorganisationer och andra rörelser som försvarar yttrandefrihet och mänskliga rättigheter i Burma påverkades omedelbart av militärkuppen, och handlar nu främst om att skapa säkerhet.

KHAING ZAR: "Jag oroar mig för min familjs säkerhet, men jag har bestämt mig för att stå kvar i frontledet för att fortsätta motivera människor till att organisera sig mot förtrycket."

FOTO: PRIVAT

Khaing Zar valdes bara 29 år gammal till ledare för industrifacket i Burma (IWFM). Hennes fackliga engagemang väcktes vid ung ålder när hon arbetade under slavliknande förhållanden i Burmas textilindustri. Idag verkar hon på den internationella scenen med fackliga frågor och kämpar nu hårt för de burmesiska arbetarnas rättigheter under militärjuntans auktoritära styre, trots en överhängande hotbild.

HONGKONG

När Hongkong införlivades i Kina 1997 lovade regeringen i Peking lokal demokrati och självstyre. I stället stryps nu friheten och demokratin undan för undan. Det började med protester under 2019 som gång på gång slogs ner brutalt av säkerhetspolisen. 2020 antog Hongkong en säkerhetslag som ger staten nya verktyg för att krossa det civila samhället. Nu döms demokratiaktivister och fackliga ledare för "omstörtande verksamhet" eller för att ha deltagit i "olagliga protester". Hot och arresteringar har gått så långt att Hongkongs fackliga centralorganisation HKCTU har lagt ner sin verksamhet. Det har helt enkelt blivit alltför farligt att vara fackligt aktiv i Hongkong.

LO har, genom världsfacket – ITUC, sett sin systerorganisation växa sig allt starkare och mer självständig. LO beklagar genom sin internationella sekreterare Åsa Törnlund det demokratiska bakslaget i Hongkong och rasar över att en fri facklig organisation tvingas stänga ner.

LEE CHEUK-YAN: "Visst behövs internationell solidaritet, men den nya säkerhetslagen nämner specifikt att det kan ses som ett brott att ta emot stöd från utlandet."

FOTO: PRESSBILD

Lee Cheuk-Yan är generalsekreterare HKCTU, och har en lång historia av facklig och politisk kamp bakom sig. Fram till 2016 satt han för Arbetarpartiet i den lagstiftande församlingen. Med den nya lagstiftningen har han dömts till fängelse för att ha pratat vid "illegala möten" under protesterna 2019. Ytterligare rättegångar väntar och straffen kan skärpas.

ZIMBABWE

Förväntningarna om en demokratisk utveckling var stora efter att Robert Mugabe tvingades bort från makten 2017. Men inga av de löften efterträdaren Emmerson Mnangagwa gav har infriats. Förtrycket mot det civila samhället har intensifierats. Redan idag måste organisationer vara statligt registrerade för att ha rätt att verka, en lagstiftning är på gång som gör det möjligt för staten att också ställa krav på vad organisationerna ska arbeta med. Myndigheterna betraktar allt oftare fackligt arbete som kriminellt, och förföljelser, trakasserier och gripande av fackliga medlemmar är vanligt. Massarbetslöshet i pandemins spår har försvagat facken ytterligare när medlemsantalen minskar.

PALMECENTRET samarbetar med 13 organisationer i Zimbabwe, som tex flera fackförbund, en ungdomsorganisation, en kvinnoorganisation, lokala Folkets Hus-rörelser och en lokal teatergrupp. Alla rapporterar om hur regimen försöker skrämja dem till tystnad.

JAPHET MOYO: "Jag vet inte var hoten kommer ifrån, men utgår från att det är från staten. Just nu får vi mycket hotfulla kommentarer i sociala media."

FOTO: PRIVAT

Japhet Moyo är generalsekreterare för Zimbabwes fackliga federation, ZCTU. Under pandemin behövde han ta sig till kontoret ungefär två gånger i veckan. Varje gång blev han stoppad av polis eller militär, som godtyckligt ibland släppte fram honom, andra dagar påstod att han saknade tillstånd från regeringen. Japhet har gripits flera gånger, fått brev hem med pistolkulor i, och sms om att hans dotter ska våldtas.

”Folk accepterar inte tortyren längre”

Mellan ett seminarium på ABF-huset och ett möte i Riksdagen med utrikesutskottet får vi en pratstund i en hotellobby i Stockholm med en av Belarus mest framträdande personligheter i kampen mot det totalitära styret, Olga Karatch.

DET FÖRSTA OLGA KARATCH GÖR när vi träffas är att visa en liten glittrande uggla som hänger i dragkedjan på hennes väska.

– I Belarus kommer den statliga säkerhetstjänsten KGB ofta om natten för att göra husrannsakingar eller arresteringar. Många kvinnor som sitter uppe och väntar på människor i behov av hjälp kallas ugglor, förklarar hon.

Förhoppningsvis vakar ugglan på väskan över Olga. För i Belarus där Aleksander Lukasjenko sedan 1994 parkerat vid makten har metoderna blivit än mer brutala sedan förra årets omfattande protester.

Olga Karatch är nationell ledare för den belarusiska organisationen Nash Dom (Vårt hem). Genom den bedriver hon en outtröttlig kamp för att försvara medborgarnas rättigheter, särskilt samhällets mest sårbara grupper.

På Nash Doms youtubekanal har antalet följare det senaste året fullkomligt exploderat – från 3000 till 125 000. Hittills i år har inläggen haft 40 miljoner visningar och 80 procent av de som tittar befinner sig i Belarus. I många av inläggen talar Olga direkt till tittarna, där hon kopplar ihop feministisk kamp med strävan för ett fritt Belarus.

– Det handlar om principen om att kunna bestämma över sina val och sitt liv. Allt fler kvinnor börjar ifrågasätta att presidenten och systemet bestämmer allt.

Olga ger ett starkt och obevekligt intryck, samtidigt som skratten ständigt är nära, som för att lätta upp det tunga. Hon pratar om KGB:s strategier. Fysiskt våld och långa fängelsestraff för män – ekonomisk och psykologisk utpressning mot kvinnor. Som till exempel en kvinnlig belarusisk bloggare som kom hem och fick se sina bröllopsfoton sönderrivna efter en genomsökning av lägenheten.

SJÄLV FLYTTADE OLGA Karatch sin familj till Vilnius i Litauen när regimen för sju år sedan hotade att ta hennes då två månader gamla son ifrån henne. Sedan dess delar hon sin tid mellan Minsk och Vilnius, men sedan gränserna coronastängdes i mars 2020 har hon varit i Vilnius på heltid. Så snart det är möjligt reser hon till Minsk. Är hon inte rädd?

– Jag är fatalist. I Belarus är det lätt att bli paranoid. Men attacker och hot sker även mot oss utomlands. Vi kan inte radera hemska upplevelser, men vi kan kämpa för att de inte ska upprepas och för ett slut på våldet och terrorn.

Olgas har själv utsatts för omfattande psykologisk stress under de 25 år som hon varit aktivist. I början av 2000-talet togs hon under en period in på polisstationen varje dag.

Olga Karatch besöker Sveavägen 68.

FOTO: NAOMI GROSSMAN

– Jag kunde bli tagen av polisen var som helst: när jag var ute med hunden, när jag handlade eller när jag just hade ringt och sagt att jag var på väg hem. Efter en månad började jag få allvarliga panikattacker.

Vid ett tillfälle 2011 arresterades hon och torterades under 24 timmar. Hon var rädd att dömas till döden under lagar mot terrorism. Men när hon släpptes var hon arg.

– Mitt fall fick internationell uppmärksamhet och polisen som torterade mig fick fyra år i fängelse – det är väldigt ovanligt i Belarus. Men chefen för polisstationen är nu Lukasjenkos viktigaste rådgivare, säger Olga.

Fakta

1994 tillträdde Aleksander Lukasjenko makten i Belarus efter ett i huvudsak demokratiskt val. Genom författningsändringar har han sedan utökat sin makt. Protester har slagits ned, yttrandefriheten är minimal och censuren omfattande.

Sedan Lukasjenko åter utropade sig till president efter ett riggat val i augusti 2020 har över 35 000 personer gripits i samband med fredliga demonstrationer. Trots den brutala repressionen fortsatte den politiska oppositionen, fackföreningar, folkrörelser och enskilda medborgare att kräva demokrati och fria val.

Idag är det farligt att kritisera den politiska makten, och protesterna har flyttat från öppna platser till slutna rum. Många oppositionella har flytt landet men inte ens i landsflykt är de i säkerhet.

Det senaste årets protester ingjuter hopp – trots regimen brutala våld.

– Belarusierna har förstått att vi är starka. Samhället har förändrats och det finns många nya ledare som är redo att arbeta under demokratiska principer. Folk accepterar inte tortyren längre och vi ser mycket solidaritet.

Olga Karatch menar att självförtroende är något som många, framförallt kvinnor, har saknat.

– Därför är det viktigt att förmedla känslan av att vi är fria människor. Vi behöver bygga nätverk mellan människor i Belarus men också med andra länder.

Vilket Belarus hoppas du på för dina barn?

– Ett land som på allvar ägs av oss medborgare där vi är med och fattar besluten. Om du inte själv får vara med och bestämma så kommer du inte att tycka om de beslut som fattas. ■

Karin Elfving

Solidaritet i praktiken

I solidaritet med proteströrelsen startade Palmecentret en insamling för Belarus. Kalmar läns partidistrikt gick i bräschen och fick snabbt med sig många partidistrikt och arbetarekommuner, som alla skänkte tio kronor per medlem. Även flera lokala fackliga avdelningar i Kalmar bidrog, och GS-facket bidrog nationellt med en krona per medlem. Sammanlagt samlade den svenska arbetarrörelsen in 243 000 kronor till demokratiförsvaren i Belarus. Tack vare stödet har bland annat gripna och skadade aktivister kunnat betala böter, få juridisk hjälp och vård.

Ett partidistrikt som gör solidaritet till praktik

Den för partiet bärande tanken om solidaritet får inte stanna vid nationsgränsen. Den tanken omsattes till verklighet när Irma Görtz och ett par partikamrater i Östergötlands partidistrikt 2019 bestämde sig för att förnya det internationella arbetet.

FOTO: PRIVAT

När Irma Görtz gick med i partiet, var det i en tid när många valde Socialdemokraterna just på grund av det stora internationella engagemanget.

– Men det internationella intresset är fortfarande stort bland unga! Vi tänkte att kanske kan en nysatsning på det internationella solidaritetsarbetet också bidra till att locka nya medlemmar till partiet, berättar Irma.

Hon och partikamraterna bestämde sig för att starta ett internationellt nätverk.

– I de klassiska utskotten finns risken alltid att det bara blir en liten grupp som är aktiva. Med nätverksformen finns möjlighet att engagera fler!

Det nybildade nätverket började träffas på söndagarna.

– Vi landade redan vid vår första träff i att nätverkets arbete skulle gå genom Palmecentret. Där finns kunskapen – och Palmecentret är Socialdemokraternas internationella organisation, så det var inget snack!

Palmecentrets handläggare besökte nätverket och hjälpte till i processen att komma fram till vilket land gruppen skulle arbeta med, och vilken organisation de skulle stödja. Efter en omröstning beslutades att stödja organisationen HDIP i Palestina.

– De arbetar på gräsrotsnivå och med frågor som är viktiga för oss, som hälsofrågor och att stärka kvinnor att våga ta mer plats.

Distriktsstyrelsen garanterade 30 000 kr per år under programperioden till HDIP i Palestina. Men sen är det upp till nätverket att göra jobbet.

– Vi uppmuntrar närstående organisationer att bidra, vi sprider kunskap om situationen i Palestina och vi finns på plats vid partidistrikts årskonferens, arbetarkommunernas repskap och så vidare. Då slår vi ett slag för Palestina, och ber om gåvor!

Men så kom pandemin, satte käppar i hjulen och krävde en ny form av både kreativitet och teknik för att kunna fortsätta.

– Vårt första möte med HDIP blev på en digital nätverksträff, men det blev ändå jättebra. Man kan läsa om situationen i ett land, men att höra och se människor själva berätta om de omständigheter de lever under, ja, det blev en väldigt stark upplevelse, och vi kände att vi hade valt rätt.

Nu jobbar gruppen med att ta reda på hur de kan stödja HDIP på andra sätt än ekonomiskt, och samtidigt fortsätta att sprida kunskap, väcka intresse och skapa engagemang.

Ania Janerud

FOTO: PALMECENTRET

Bli en motkraft du också!

Världen behöver fler motkrafter som vågar stå upp för rättvisa och mot antidemokratiska vindar.

Palmecentret behöver fler s-föreningar och fackliga avdelningar som vill engagera sig i vår verksamhet. På vilken nivå – det väljer ni själva.

Palmecentret samarbetar med runt 130 lokala folkrörelser, fackföreningar och socialdemokratiska partier i 30 länder. Som svensk förening eller organisation kan man delta i ett samarbetsprojekt på den nivån som passar:

Fadderskap: Fadderskap är den enklaste formen av engagemang. Ni följer projektets utveckling, samlar in pengar och sprider kunskap.

Projekt utan administration: Ni tar engagemanget vidare och bidrar förutom som vid fadderskap även med er kompetens, kanske kring fackligt arbete, jämställdhet eller organisering av människor.

Driva eget projekt: Är det internationella engagemanget stort i din förening så finns möjlighet att delta i hela processen. Ni planerar, genomför och följer upp projektet med stöd från Palmecentret.

Andra sätt att bidra!

Palmecentrets verksamhet är beroende av frivilliga bidrag. Som enskild person kan du bidra så här:

Bli månadsgivare! palmecenter.se/manadsgivare

Starta en insamling på din arbetsplats eller i din förening!

Följ oss på Facebook och **prenumerera** på vårt nyhetsbrev! palmecenter.se/nyhetsbrev

Tävla och vinn en bok om Olof Palme!

Svara på några korta frågor om den här bilagan och hjälp oss att bli bättre! Din insats tar max ett par minuter och tio bidrag belönas med en bok om Olof Palme! Svara på frågorna här: www.palmecenter.se/tavling